

PASTERZ (1250) *sb m*

pasterz (1097), **pastyrz** (153); pasterz *BierEz* (21), *Murm* (2), *FalZioł* (2), *LibLeg* (3), *WróbŻołt*, *RejPs* (8), *SeklKat* (13), *MurzHist*, *Diar*, *GliczKsiąż* (3), *GroicPorz*, *KrowObr* (58), *RejWiz* (2), *UstPraw* (4), *RejFig* (2), *Goski* (2), *BielKron* (38), *OrzRozm* (7), *RejAp* (46), *RejPosRozpr* (14), *GrzegŚm*, *KuczbKat* (25), *RejZwierc* (9), *BielSpr*, *KochMon*, *WujJud* (47), *WujJudConf* (17), *RejPosWstaw* (2), *BudBib* (30), *StryjWjaz*, *CzechRozm* (32), *PaprPan*, *KarnNap* (2), *SkarJedn* (104), *KochOdpr* (3), *KochPs* (2), *SkarŻyw* (44), *StryjKron*, *CzechEp* (46), *KochFr*, *KlonŻal*, *ReszHoz* (2), *ReszList* (15), *ReszPrz* (8), *KochPieś* (5), *ArtKanc* (19), *GórnRozm*, *ZawJeft*, *Calep*, *GostGosp* (7), *Phil* (2), *GrabowSet* (6), *LatHar* (22), *JanNKar*, *SarnStat* (12), *SiebRozmyśl*, *SkarKaz* (12), *GośtCast* (2), *SkarKazSej* (9), *KlonWor* (3); pastyrz *OpecŻyw* (11), *PatKaz III*, *Mymer*¹, *RejRozpr*, *KromRozm I*, *KromRozm III* (26), *OrzQuin* (14), *Prot* (2), *Calag*, *CzahTr*; pasterz : pastyrz *HistJóz* (1:3), *BielŻyw* (2:1), *RejKup* (5:2), *LubPs* (5:4), *Leop* (32:5), *OrzList* (9:1), *RejZwierz* (10:1), *BibRadz* (14:34), *Mącz* (4:6), *GórnDworz* (5:3), *HistRzym* (9:5), *RejPos* (142:3), *BiałKat* (7:1), *BudNT* (6:1), *ModrzBaz* (6:5), *NiemObr* (3:20), *WujNT* (107:1), *PowodPr* (1:2).

a jasne (w tym 23 r. błędne znakowanie); -érz (17), -erz *Mącz* (2). ◇ -érz- (14), -erz- (2); -erz- *MurzHist*; -érz- : -erz- *Mącz* (1:1).

sg *N* pastérz (277). ◇ *G* pastérza (169). ◇ *D* pastérzowi (30). ◇ *A* pastérza (106). ◇ *G a.* *A* pastérza (5). ◇ *I* pastérzem (139); -em (6), -(e)m (133). ◇ *L* pastérzu (15). ◇ *V* pastérzu (40). ◇ *pl N* pastérze (166), pastérzowie (15); -owie *BielŻyw*, *KromRozm III* (5), *SiebRozmyśl*; -e : -owie *OpecŻyw* (3:1), *Leop* (7:1), *BielKron* (5:1), *RejPos* (4:1), *BudBib* (5:4). ◇ *G* pastérzów (97); -ów (1) *JanNKar*, -ow (1) *OpecŻyw*, -(o)w (95). ◇ *D* pastérzom (57); -om (1), -(o)m (56). ◇ *A* pastérze (76). ◇ *I* pastérzmi (35), pastérzami (4); -ami *WujJud CzechEp*; -mi : -ami *OrzList* (2:1), *WujNT* (2:1). ◇ *L* pastérzach (10), pastyrz(o)ch (1) *KromRozm III*; -ach (9), -äch (1) *CzechRozm*. ◇ *V* pastérze (5) *BibRadz* (3), *RejPos*, *KochOdpr*, pastérzowie *BudBib* (2). ◇ *du A* (*cum nm*) pastérzu (1) *BielKron* 102v.

Sł stp, *Cn*: pasterz, *Linde XVI – XVIII w.*: pasterz.

I. Człowiek zajmujący się doглядaniem i opiekowaniem się paszczą się trzodą; pastor *Murm*, *Mymer*¹, *Vulg*, *PolAnt*, *Modrz*, *Calag*, *Calep*, *JanStat*, *Cn*; *armentarius* *Mącz*, *Cn*; *pascens* *PolAnt*, *agaso*, *armenti custos*, *coactor*, *iumentarius*, *magister pecoris*, *pecuarius*, *superiumentarius* *Cn* (301) : *BierEz* K3, L4v, P4 [4 r.], Q3v [6 r.] Q4 [2 r.], Q4v, R4 [4 r.]; *OpecŻyw* 16v [2 r.], 17, 21, [27]v, 142v; *PatKaz III* 105; *HistJóz* E2 [2 r.]; Baranka też ktore^{so} obiorą być wodzem owczem/ może pałterz zmlódu zwyciągić głołowi fwoiemu/ iże gdy go zawoła k sobie/ by na daley był/ tedy przydzie. *FalZioł* IV 3a, 86d; *BielŻyw* 60 [2 r.], 61; *LibLeg* 7/33 [2 r.]; *Murm* 179; *Mymer*¹ 15v; Arabowie, Tatarowie, Turkowie [...] pólzli z grubych ludzi z pałterzow y z ludu ktorzy fie w lefiach chowali *WróbŻołt* cc2v; nálezł go [Dawida] miedzi owczarzfzkiami budami A wziął go od trzody bydłcey zá ktorą on będąc páłterzem chodził *RejPs* 117v; *KromRozm III* H4v; *GroicPorz* x2v; *RejWiz* 7v; *Leop* *Gen* 26/20, 46/34, *Ex* 2/17, 19, *Ier* 33/12, *Zach* 11 arg; *UstPraw* Fv [4 r.]; *RejFig* Aa3 [2 r.]; *RejZwierz* 7 [2 r.], 43v, 119v [2 r.], 121v [2 r.]; *BibRadz* *Gen* 4/20, 4.Reg 10/12, *Cant* 1/7, *Am* 1/1, 2 (9); *Goski* A4v; zrządzili dwu páłterzu/ ktorzy [...] przyfzli na fkąrgę przed krolá. *BielKron* 102v, 4, 11, 15, 23, 28v [2 r.] (24); *Bucolica*, *Xięgi álbo powieści* w których páłterze o bydłceych y innych chłopskich íprawách y ych

robotach s łobą rozmáwiáyą. *Mącz* 27d, 16c, 23d, 120a; iáko trzodá/ ma páłterzá/ nie s poľrodku liebie nieme źwirzę/ ále człowieká *GórnDworz* Gg2, Iiv; *HistRzym* 28 [4 r.], 29v [3 r.], 129, 131v; *RejPos* 16, 18, 19v, 20v, 35v (8); *BiałKat* 281; *RejZwierc* 49 [2 r.], 120, 242, 265; Páłterze kthore oni [Turcy] zową Czábány álbo Czábánlár: zá woľkiem pędzą łtády dobytká ná kuchnię Cefárfká. *BielSpr* 54; *KochMon* 19; *WujJud* 123; *RejPosWstaw* 21; *BudBib Ex* 2/17, *Num* 14/33, *Soph* 2/6; *BudNT Luc* 2/15, R8 marg, *Luc* 2/18, 20; iáko też y Páłterz nieiełt godźien tego przezwiłká/ gdy owce rozgania/ z nalepłzey pałze zgania/ á owczárníe nędznemi łzkodámi ábo vpádkámi nápełnia. *ModrzBaz* 21v; *KochOdpr* C3v, Dv; *SkarŻyw* 29, 91, 249, 283, 422, 479 [2 r.]; *CzechEp* 204, 320; *KochFr* 85; Stádá igráią przy wodźie: A łam páłterz łiedząc w chłódzie/ Gra w piłczałkę prołtę pieśni *KochPieś* 34 [*idem*] *KochSob* 70; Anioł gdy łię vkazał/ Páłterzom rołkazał/ iuż do Betlehem idźcie/ národzone dziećie, w iáłlecźkách naydziećie. *ArtKanc* B11v, B2v, B4, C, C4; *ZawJeft* 7; *Calep* 760a; *GostGosp* 76, 82, 86, 114, 116 [3 r.]; *Phil* R2 [2 r.]; Głupia/ prołta owieczká/ Gdy iá páłterz niebáczny/ W łás/ buiáć pułci/ [...] Ginie *GrabowSet* G3, F3v, Kv; *LatHar* 79, 336, 517, 529; *WujNT Luc* 2 arg, 8, 15, 18, 20, Xxxxxv; DZiwiłz łkárzył łie ná páłterzá wieyłkięgo/ iź owcę do trzody wegnána/ y łtraży Páłterłkię poruczona/ z trzody łtrácił *SarnStat* 666, 644, 666 [2 r.], 667 [3 r.], 677 [2 r.], 1263, 1310; *SiebRozmyśl* F4v; *SkarKaz* 484a, 489b; *GostCast* 66; Lecź do tego złódzieyłtwa/ y woły/ y krowy/ Konie/ Muły/Ołłowie/ dobytek domowy/ Báwoły/ owce/ kozy/ y łwinie należą/ Ktore z domu y do dom przed Páłterzem bieją. *KlonWor* 25, 24.

pasterz czyj [= *wobec chleבודawcy; w tym: ai poss (4), pron poss (4)*] (8): *Leop Gen* 26/20, 1.Reg 25/7, *Ier* 22/22; Prołzę niechay ty połwarki niebęda [...] miedzy páłterzmi moiemi y twoiemi *BibRadz Gen* 13/8; Ieden páłterz krolewłki Faułtulus náłazł ie [*Remusa i Romulusa*] páłác byđło *BielKron* 98v, 11, 66v, 67.

pasterz czyj [= *wobec owiec; zawsze pron poss*] (5): iź oná [*owieczka*] záwždy zna głos zwyłkego páłterzá łwego *RejPos* 124, 124 [2 r.]; *CzechEp* 66; *GostCast* 66.

W połczeniu z przymiotnikiem od nazwy zwierzęcia [w tym: przymiotnik + pasterz (5), pasterz + przymiotnik (3)] (8): *Murm* 179; *BartBydg* 6b; *Bubulcus et Bubsequa*, Wołowy páłtirz. *Mącz* 26c; *Hippoboros*, Koński páłters máłztalerz. *Mącz* 156c, 17d, 34b, 426c. Cf »pasterz owczy«.

W połczeniach szeregowych (2): *SeklKat* A4v; Iłz [*Chrystus*] będac tákowym pánem/ niegárdził vbogimi/ łlepymi/ głuchymi/ niemymi/ opętanymi/ trędowátymi/ chromemi/ páłterzmi/ iáwnogrzełzniki *KrowObr* 49.

W przeciwwstawieniu: »pasterz ... wilk« (2): *RejZwierz* 30; Więc on/ iáko drapieźny wilk/ rozbiwłzy łtádo/ Co nádaley vćiekał/ á oni záś/ iáko Páłterze ze pły zá nim *KochOdpr* B.

W porównaniach (40): A lud ten łwoy przebrány wywioldł iáko páłterz trzodę łwoię *RejPs* 116v; *LubPs* F3; Y będa zgromáđzone przedeń włzytki narody/ y odłaczy iedny od drugich/ iáko páłtherz odłacza owce od kozłow. *BibRadz Matth* 25/32, *Ez* 34/12; Są thedy ludzie poruczeni od Bogá pánom/ y podáni ich łtraży/ iáko owce páłtyrzom *GórnDworz* Gg4v; *BudBib Is* 40/11, *Ez* 34/12; *CzechRozm* 187, 259v; *ModrzBaz* 18v; *KochOdpr* B; *StrykKron* 451; *CzechEp* 66, 427; *KlonŻal* B3; *ReszPrz* 26; *KochPieś* 38; Narod moy, y me mięłzkánie/ nie długo zemná zołtanie/ iáko páłterz budkę łwoię/ ták zołtáwię ziemię moię. *ArtKanc* P18; *GrabowSet* E2; *LatHar* 257; *WujNT Matth*

25/32; DRVGA POWINNOSC KROLEWSKA: Poddanych fwych do iedności zgániác, iáko do iednéy owczárnie páłtérz *SarnStat* 109; *KlonWor* **2v. Cf »jako(by) owce bez pasterza«.

W nawiązaniu do etymologii imienia *Cyrus* (pers. *Koresz* 'pasterz') (1): On [*Jahwe*] mowi *Korefzowi*/ páłtérz moy y wízelką wolą moię wykona *BudBib Is* 44/28.

Przysłowia: Iaky páłtérz takie owcze *RejKup* h3v.

iż dobry páłtérz tylko ftrzyże owce/ Iedno to Wilk drapieżny łupi ie iáko chce. *RejZwierz* 30.

Boni pastoris est tondere pecus non deglubere, Proverb. Dobry páłtérz ná wełnie/ álbo ná mleku ma przeftáwác/ á nie z skorey odźierác. *Mącz* 26b.

W charakterystycznych połączeniach: pasterz (nad stadem) czujący (2), nędzny, prawy, prosty (5), wiejski, zwykły; mieszkania pasterzow, obory, przybytek; pasterz gra w piscalkę (2), owce pędzi (2), pyta się o stadzie, strzyże owce (2), bydło zgubił.

Frazy:»pasterz nad owcami (a. za bydłem) chodzi« (2): *KochPieś* 38; luź mdlé bydło fzuka cieniá/ Y ciekaćégo ftrumieniá: Y páłtérze chodząc zá niém/ Budzą láfy fwoim grániém. *KochSob* 62.

»pasterz owce a. stado owiec, a. trzodę, a. dobytek, a. drob) pasie (a. pasa, a. paść ma), pasący« = *pastor gregem pascit* (*pascet*) *PolAnt* (7:2); *BierEz* L4v; *BielKron* 323v; *GórnDworz* Ee6; á przed iego oná iáfkiniá ieden páłtérz owce páłał. *HistRzym* 28, 129; Abowiem ząwždy to zacnieyfzy páłtérz bywa/ ktory ftádo owiec pálie niżli ten co iedno iednę kozę. *RejZwierc* 22; *BudBib Is* 40/11, *Ez* 34/2; *ArtKanc* C9.

Wyrażenia: »pasterz nad bydłem, bydła« [*szyk* 2:2] (3:1): *GórnDworz* Gg2; *GórnRozm* M4v; Iefli wiefz iż miedzy brácią twoią fą dowćipni mężowie/ vczyń ie páłtérzmi nád bydłem moim. *SkarKazSej* 662b, 662b.

»dobry pasterz« (2): *RejZwierz* 30; A do fwych ftároft piłał w ty fłowá/ áby nálládowáli przykłádu dobrych páłtérzow/ ktorzy tylko ftrzygą owce ná pożytek/ á nie golą ich áni łupią s fkory. *BielKron* 140.

»pasterz owiec, owczy; owce pod pasterzem« = *pastor ovium* *Vulg*, *PolAnt*; *pastor pecudum* *PolAnt* (10:1;1): *HistJóz* E2 [2 r.]; *Leop Gen* 46/32, 34, 47/3; A był Abel páłtérzem owiec/ á Kain był oraczem. *BibRadz Gen* 4/2, *Gen* 46/34, 47/3, *Ioann* 10/2; gdyż Egipcianie brzydzą fie páłtérzmi owczymi/ iż owiec nie iadáli *BielKron* 18, 18; *CzechRozm* 259v.

»jako(by) owce (a. bydło) bez (przez) pasterza, nie mające pasterza, gdy pasterza nie masz« = *sicut* (*quasi*) *oves non habentes pastorem* *Vulg*, *PolAnt*; *sicut oves quibus non erat pastor* *PolAnt* (12:4:1): *OpecŻyw* 167; *Leop 3.Reg* 22/17; Widziałem wfzytek lud Izraélki róspfozony po gorách iáko owce przez páłtherzá *BibRadz 3.Reg* 22/17; *OrzRozm* B; *BielKron* 43v, [84²]; *RejPos* 331v; *BudNT Matth* 9/36; *CzechRozm* 136; wfchodne kościoły chcąc z fwemi zbor czynić bez Papieżá/ iáko owce bez páłtérzá/ w błędy przyfzli *SkarJedn* 145, 144; *SkarŻyw* 500; *WujNT Matth* 9/36, *Mar* 6/34; *SiebRozmyśl* K2v; *SkarKazSej* 665a, 678a.

»pasterz trzod« = *pastor pecoris* *PolAnt* (2): A także wfzczął fie pófwerek miedzy páłtérzmi trzod *Abrámowych* y miedzy Páłtérzmi thrzod *Lotowych*. *BibRadz Gen* 13/7.

Szeregi: »pasterz z bydłem« (1): Z ludźmi póspołu y miáftá/ y grody/ Nieuśmierzóné zátopiły wody: Nie wysiedział fye páłtérz z bydłem wcale Ná żadnéy fkále. *KochPieś* 31.

»pasterz (i) z owcami (i barany)« [szyk 1:1] (2): *BierEz* Q3v; aby bełz voley pana mego na poły a ye^g M. pastherze y zowczany [!] y Barany nychodzily. *LibLeg* 7/33.

»pasterz, (albo) pastucha« [szyk 1:1] (2): *Subulcus*, Świński pástuchá álbo pártirz. *Mącz* 426c; *Calag* 281b.

»stado i pasterz« (1): Lot iego [*Abraama*] fynowiec miał też fwoie ftádá dobytka y páłterze *BielKron* 11.

Przen (10) : (nagł) Mnifzki. (-) Y Coż wždy nam ták krzywy/ vbogye dzyeweczki/ Ze ie w klozye chowamy/ by błędne owieczki. [...] Więc wrzelzczą iáko Kozki/ á páłterzá nie máłz *RejZwierz* 105; *GórnDworz* Iiv; *RejPos* 20 marg, 346v marg.

pasterz czego, czyj (2): *RejAp* 18; Pátrzáyże też ty z ołoby fwey káždy nędzny człowiecze/ żeś iefth páłterz domku twego/ dziatek y czeladki twoiey. *RejPos* 124.

pasterz czemu (1): Káždy człowiek páłterz zebraniu y duży fwoiey. *RejPos* 124 marg.

W przeciwstawieniu: »pasterz ... najemnik« (1): *RejPos* 20 cf »wierny pasterz«.

Wyrażenia: »pasterz owieczki« (2): przedfię ty pomni iżeś páłterz oney owieczki fwoiey á dużyczki fwoiey *RejPos* 125, 346v.

»wierny pasterz« (1): iáko też wiefz iáka wiernemu páłterzowi á iáka naiemnikowi [...] iefth zaplátá zgotowána *RejPos* 20.

II. Przywódca, opiekun, przewodnik, przen (949) :

W alegoriach biblijnych i nawiązaniach do nich, stanowiących podstawę różnych interpretacji, często zależnych od przynależności wyznaniowej autora (192) : *OpecŻyw* 97v; *KromRozm III* H4; Poruczył mu [*Dawidowi*] owce fwe Iákobow lud wyerny/ Aby był z nyego páłtyrz ná wífem miłofierny/ Podał lud Izráelfki w połfułfńtwo yego *LubPs* S2; *KrowObr* 93v; *RejWiz* 77v; Návroćcie fie ku mnie fynowie návracájący fie/ mowi Pan: [...] A dam wam páłterze według fercá moiego/ y będą was páłli vmieiętnością y náuką. *Leop Ier* 3/15, *Is* 56/11, *Ier* 23 arg, 1, *Zach* 11/8, 15 (10); Lud moy był iáko owcá vpłofzona/ páłtyrze ich dopuścili fię im błákác *BibRadz Ier* 50/6; Synu człowieczy prorokuy przeciw páłthyrzom Izráelfkim/ prorokuy á mów do tych páłtyrzow/ Pan Bog ták mowi/ Biádá páłtyrzom Izráelfkim/ ktorzy íami siebie páłá *BibRadz Ez* 34/2, *Ier* 25/34, 35, 36, *Ez* 34/7, 8 [2 r.] (13); *OrzQuin* T4v [2 r.]; *RejPos* 23v, 60v, 123v marg, 261v, 281, 314v [3 r.]; *WujJud* 4v; Zás sługá moy Dawid krolem nád nimi będzie/ y páłterz ieden będzie v wfczech iych/ á w fádziech moich chodzić będą/ y wftaw moich przyftrzegác *BudBib Ez* 37/24, *Is* 56/11, I 371c marg, *Ier* 6/3, 10/21, *Ez* 34/2 [3 r.] (16); *StryjWjaz* C3; Co nie o ktorzych innych Páłterzach/ y páłfieniu ich/ tákże y o náuczycielách/ y náuce ich rozumiano ma być iedno o tych ktore Bog pod nowym przymierzem dáć obiecał *CzechRozm* 111, 11v, 79v, 111, 149; *ModrzBaz* 18v [2 r.]; *SkarŻyw* 318; *CzechEp* 331, 332, 385; Paśc bowiem owce/ [...] nic innego nie znaczy/ iedno vczyć/ á pracę o nich przyftoyną fłowem bożym onych rządząc/ y dogłádájąc/ podeymowác: fład też pímo nauczyciele Páłtyrzmi názywa. *NiemObr* 39, 28, 157; *LatHar* 691, 706; *WujNT Matth* 26/31, *Mar* 14/27, *Ioann* 10/12, s. 349 [5 r.], 690, Aaaaaa3v [4 r.], Ccccc; *CzahTr* E3v.

pasterz nad kim (4): A wziął go [Dawida] od trzody bydłcey zá którą on będąc páłterzem chodził y przełożył go páłterzem nad przebránem ludem swoiem *RejPs* 117v; *Leop Ier* 23/4; *BibRadz Ez* 34/23; *CzechEp* 331.

pasterz czyj [w tym: *G pron* (5), *pron poss* (5)] (10): *GliczKsiąż* G; Trzodą ftráconą ftał fie lud moy: páłterze ich zwiedli ie *Leop Ier* 50/6, *Ez* 37/24, *Zach* 11/5; *BibRadz Ez* 34/23; *RejPos* 123v [2 r.], 189; *BudBib Zach* 11/5; *SkarŻyw* 284; *PowodPr* 13.

pasterz czyj [= *Boga*; w tym: *G sb* (1), *pron poss* (1)] (2): iákoż fie tu rofkochác nie maż/ iefliżeś kthory iefł práwy á wierny páłterz Páná fwego/ á tey świętey trzody iego/ fłyżąc ty pociefzliwe fłowá Proroká s. *RejPos* 123, 123v.

W połączeniach szeregowych (2): Tákże też y o fiedmi gwiazdach mamy rozumieć wfzytki páłterze á náuczyciele á fzfáfárze wierne fłow prawdziwych Pánífkich *RejAp* [13]v; *PowodPr* 13.

W przeciwstawieniach: »pasterz ... najemnik (8), owca, wilk« (10): *GliczKsiąż* D3; A ia izem páłterzem/ niechciałbym Wilkiem być/ A y wam [poborcom] w tym vrzędzie rádżę mądrze golić. *RejZwierz* 30; *RejAp* 12v; Pátrzayże pilno iáko cie thu Pan vczy/ iáko maż poznać práwego páłterzá/ á iáko też maż poznać márnego naiemniká onego *RejPos* 124, 122, 124, 125; y dáł mu Abraham dzieięćinj/ ze wfzytkiey máiętności fwey/ iáko poddany duchownemu przełożonemu/ fyn oycu/ owca páłterzowy fwemu. *SkarŻyw* 284; *ArtKanc* K 14; *WujNT Ioann* 10 arg.

W charakterystycznych połączeniach: *pasterz duchowny, głupi, izraelski* (3), *jeden* (3), *na wszem miłosierny, ospały, świecki*; *pasterz Pana, poganow, świata tego, nad ludem*; *urząd pasterza* (2), *ustawy, zacność*; *posłuszny pasterzowi*; *pasterz rządzí (ma rządzíc)* (2), *strzeże owce*; *nawrócić [kogo] do pasterza*; *dać pasterza* (5), *wzbudzić, zesłać*; *uczynić pasterzem*; *być pod pasterzem* (2).

Fraza: »pasterz(owi)e pasą (a. mają paść)« = *pastores pascunt Vulg, PolAnt* [szyk zmienny] (8): *SeklKat* H3v; Przetoż to mowi Pan Bog Ífraelski/ do páłtherzow ktorzy páfą lud moy/ wyście rofproffyli trzodę moię *Leop Ier* 23/2, *Ier* 23 arg, 4; Y dam wam páłterze według vmyfłu moiego/ ktorzy was páfc będą vmieiętnością y zrozumieniem. *BibRadz Ier* 3/15; Biádá páłtyrzom Izráelífkim/ ktorzy fámí siebie páfą *BibRadz Ez* 30/2, 34/8, 10.

Wyrażenia: »pasterz boży, Krystusow, Pański« [szyk 3:1] (2:1:1): *OrzList* g4; A thu obácź [...]/ iáki pożytek páłterz Boży/ kthoremu iefł poruczono ftdko Pánífkie/ prawdziwą náuką fwoią/ może vczynić Pánu swoiemu. *RejPos* 274v, 123; Boiuy iáko dobry Rycerz/ práwdżiwy Kryfufow páłterz *ArtKanc* F19v.

»dobry pasterz« = *bonus pastor PolAnt, Vulg* [szyk 6:4] (10): *OpecŻyw* [57]v; *Leop* AAA4v; Dobryć páłtyrz zdrowie fwe dawa zá owieczki fwoie. *BibRadz Ioann* 10/11 [przekład tego samego tekstu *OpecŻyw, Leop, RejPos* 122, *GrzegŚm, SkarŻyw, WujNT Ioann* 10/11]; *RejPos* 121v marg, 122; *GrzegŚm* 26; A Páłtyrzowi dobremu to należy/ áby nie ták wiele o fobie/ iáko o trzodzie myfłł *ModrzBaz* 18v; *SkarŻyw* 183; *WujNT przedm* 37, *Ioann* 10/11.

»pasterz dusz(y) [czyjej]« (3): *OrzList* g4v; Namílfzy Pánie Oycze/ [...] wfzákeś Oćiec ciálfá/ bądź też Oycem y páłterzem duży moiey *SkarŻyw* 182; *WujNT* 391.

»fáleczny (a. fáfzywy, a. fáfeszny), omylny, obfędliwy pasterz« [szyk 9:2] (7:3:1): mamy thy fáfelźne páłterze poznáwác z owocow ich/ á to iefł z náuk ich *RejPos* 190; izbyś vmiał rozeznác

káždego fałfzerzá á wymyfláczá/ kthorego on tám názywa páłterzem omylnym *RejPos* 261v, 121v, 122v, 123, 123v [2 r.], 184 *marg*, 346 [2 r.]; *WujJudConf* 118v.

bibl. »owce, drob(y) (są) bez (a. opocz) pasterza« = *oves a. pecudes absque pastore, quia non est pastor PolAnt* [szyk 7:1] (6:2): y przywiedli nas ktemu/ żełmy fą bez włalnych páłterzow owce błędlive *OrzList* h3v; *BibRadz Ez* 34/5, 8; *BudBib Ez* 34/5, *Ez* 34/8, *Zach* 10/2; *WujNT* Aaaaaa3; *SkarKazSej* 672b.

»pasterz owiec(zek) (Pańskich), drobu, nad owieczkami« = *pastor gregis PolAnt; pastor ovium Vulg* (3:1:1); *OrzList* g4; gdyż cie Pan wczynił páłterzem nád owieczkami fwemi/ ábyś ie karmił á wychowywał ku czći święthey iego *RejPos* 314v, 346; *BudBib Is* 63/11; Kto nie wchodzi drzwiami do owczárnie/ [...] ten iest złódziey y zboycá. Lecz ktory wchodzi drzwiami/ páłterzem iest owiec. *WujNT Ioann* 10/2.

»prawdziwy a. prawy) pasterz« [szyk 11:5] (16): *KrowObr* 1v, 2, 62; Bo páłterz práwy powiáda/ iż iedno to fą owieczki iego/ ktore flucháią głófu iego. *RejAp* 12v; *RejPos* 122 [2 r.], 123, 124, 189, 346v [2 r.]; A Bowiem iáko Pan náłz oná nieskończona mądrość powiedác raczy/ iż wielka iest rozność między głósem naiemniczym á między głósem páłterzá práwego. *RejZwierc* 91v; *WujJudConf* 118v; *ReszPrz* 7; *WujNT* Aaaaaa3v [2 r.].

»pasterz stad(k)a, trzody« [szyk 4:1] (3:2): á ínadz y pałterze trzody twoiey Moyzełz y Aaron takież wflýtko wymię twoie czynili. *RejPs* 113v; A thu dopirko położyfz przy nich [owieczkach] dułzyczkę fwoię/ iáko wierny páłterz ftadká fwoiego. *RejPos* 123v, 123, 123v; *CzechEp* 385.

»wierny pasterz« [szyk 17:3] (20): ábyście obatzyli kiedy/ iáko w pierwfzym fwiętym kościele krześcijánłkim/ Apoštołowie/ y inni wierni páłterze y poslowie Boży/ krzcili ludzi *KrowObr* 83v, Iv, 2; wykupił ie [owieczki] [...] od onego írogiego rzeźniká/ opráwce á wilká fwiátá tego á iżby ich fthrzegli cí wierni páłtherze/ áby fie nie vnošily od głófu od iego *RejPos* 122v; A iáko tu Pan powiáda w ofobie fwoiey o káždym wiernym páłtyrzu takim/ iż zna bogá Oycá fwego/ á on też zna iego *RejPos* 123v, 122, 123 [3 r.], 123v [3 r.], 124, 124v [2 r.], 125 [2 r.], 274v *marg*; *RejPosWstaw* 21v; *ArtKanc* K14.

»zły pasterz« [szyk 3:1] (4): Słyłzelichmy tu w tey przed tą pirwfzey rośprawie/ iáko dla złego á ofpálego páłterzá giná a obumieráią wdzięczne owieczki Pánłkie *RejAp* 37, 37; *RejPos* 121v *marg*, 124v.

»zły pasterz« = *Antychryst* (1): o Antychryście złym Páłterzu. *Leop Zach* 11 *arg.*

Szeregi: »dozorca i pasterz« (1): A zołobná Piotr nápomina towarzysze fwe/ ktorzy také ftadká Bożego y Chriřtuřowego byli dozorcámi y pałterzámi iáko y on: žeby [...] *CzechEp* 385.

»kaznodzieja a pasterz« (1): Páweł S. káznodzieyá á páłterz pogánow piłłac do Ephezow á Kolofow nyekthore potrzebne rzeczy ku zbudowányu w wyerze [...] przypomina też to oycóm [...] áby [...] *GliczKsiąż* G.

»pasterz i krol« (1): iáko Páweł ziąwłzy záłłonę Moyzełzowę z fercá y z oczu ich [Żydów]. [...] náwrócił ich do Páłterzá y Krolá ich Dawidá. *CzechRozm* 68.

»pasterz i (a) nauczyciel« (3): Pořtáwiłem w niey [winnicy] ftraźnicę/ to iest/ páłterze á náuczyciele/ áby záwždy wołáli á fthrzegli/ áby nie fáłefznego/ nic omylnego/ nie obłędnego nie przyfthąpiło do

tey fwięthey winnice iego. *RejPos* 60v; *WujNT* 441; *SkarKaz* 6b. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»pasterz i owce« (1): Rozmawia o dobrym pasterzu y owcäch iego. *WujNT przedm* 37.

1) *Sprawujący władzę świecką, król, wódz, wysoki urzędnik itd.* (12) : *OrzQuin* T4v; Ktory prągnie wżędu y dla tego służy/ [...] Taki winnego broní ná práwego fuka. A gdy Páłytyrz nic nie ma práwego Páłytyrzá/ Y owfzem obyczáie okrutnego Zwierzá. Temu nielza iedno wziąć z tytułem dochody *Prot* D3; Prawdác ieft/ że y Krole písmo Boże Páłyterzámi zowie. (*marg*) Krolowie Páłyterze. (-) *WujJud* 18v, *Mm4v*; *CzechEp* 332.

pasterz czego (1): gdyż on ieft dan przednieyfzym páłyterzem páńftwá onego *RejZwierz* 40v.

W połączeniach szeregowych (2): *ModrzBaz* 127; ktoremu [*ludowi Bóg*] ząwždy rozmaíte páłyterze/ y rządźce dawał; y Sędźie y Krole y ofiárowniki/ przez ktore rządźił lud fwoy. *CzechEp* 332.

Szeregi: »ociec i pastyrz« (1): Niech [*obywatele*] czúią ciebie [*królu*] być oycem y Páłytyrzem [*patrem ... et pastorem*] *ModrzBaz* 126v. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»stroż ludu abo pastyrz« (1): V ftárych ludźi to bywáło/ iż ilekroć ktorego Krolá Krolem miánowano/ tyle rázow go też zá rázem y ftróżem ludu ábo Páłytyrzem [*custodem populorum pastoremque*] nązywano *ModrzBaz* 18v.

2) *Przywódca, opiekun duchowy, religijny, tj. apostoł, prorok, krzewiciel i nauczyciel wiary* (542) : *OrzList* h4; A gdy [*prorok Amos*] nie chciał słuć w tym krolá (bo powiedał iż ia nie czynię fie prorokiem/ iedno páłyterzem poślánym od Bogá) częftokroć go kazał bijác y przełádáwác. *BielKron* 87v; *RejAp* 12v *marg*; Kriftus poruczył inym páltherzom ftádo fwoie. *RejPos* 122v *marg*, 122 *marg*, 123 [4 r.], 123v [3 r.], 168v, 227v, 261v [3 r.], 346v; *CzechRozm* 78.

pasterz czyj [= *wiernych*] (3): *RejAp* 37; Thu dopirko on okrutny wilk nigdy fie nie będzie śmiał o nie [*owieczki*] pokuśić/ gdy vyrzy fpołeczność ich/ á iż pilne páłyterzá fwego. *RejPos* 123v, 124.

pasterz czyj [= *Boga, Chrystusa; w tym: G pron* (1), *pron poss* (1)] (2): O wielkáfz to moc/ o wielkiefz to dáry Bogá Oycá wńzechmogącego tym páłyterzom iego nádáne *RejPos* 123, 60.

W przeciwstawieniu: »pasterz ... morderz dusz« (1): A iż ci to ludźie nie fą páłyterzmi ále fą morderze duřz wářzych *OrzList* g4v.

Szeregi: »pasterz a namiastek [*Boga*]« (1): [*Bóg*] poruczył ią [*owczarnię*] á zwierzyć fie iey raczył páłyterzom á namiáftkom fwoim *RejPos* 125.

»z pasterzmi owieczki« (1): á theż Pánie Boże ftrzeź/ áby kiedy s tákimi páłyterzmi pořpołu y owieczki nędzne nie były rořprofzone *RejPos* 281.

»pasterz i (a) szafarz« (2): *KrowObr* 1; ále im [*Chrystus owieczkom*] pořtánowił páltherze á fźáfárze onych pořtánowionych á fwiętych pálthwiłk fwoich *RejPos* 122v.

»pasterz i wodz« (1): Iáko gdy [*Bóg*] obiecuie Mefyáfzá dáć zá Páłyterzá/ y wodzá ludowi fwemu: tedy im Dawidá wzbudzić obiecuie *CzechRozm* 107v.

a) *Kapłan w judaizmie okresu biblijnego* (1) : Ale iż Bog będąc prawdźiwy/ wczynił dořyc obietnicy fwey/ dawřzy páłyterzá iedynego/ przedtym zdawná obiecánego: á onego dawřzy iuř koniec onym ftárym páłyterzom wczynił *CzechEp* 332.

b) *O założycielach zakonów (1)* : ktorzy [mnisi] fie od owiec Páná Kryšťufowych odłątzyli/ ktore flucháią głófu Kryšťhufá páłterzá nawyflfłzego/ á náztynili łobie inłzych páłterzow/ Dominikow/ Fránciřłkow/ Bárnádynow ktorých głófu flucháią. *KrowObr* 186.

c) *O świętych (7)* : Bądz pozdrowion Ianie Iáłmuźniku/ oytze řirot poćiefzyćielu niemocnych/ wyfluchay nas/ [...] twoią mocą Páłterzu nieprzyiaćioły tłumi/ nád thwym fie ludem Smiřuy. *KrowObr* 174v, 175, Rr3.

W połączeniu szeregowym (1): O Wielebny náuczycielu/ páłterzu/ y Pátronie nářz/ Woyćiefze řwięty/ záchoway nas modlitwą twoią *LatHar* 416.

Wyrażenie: »pasterz dobry« [szyk 2:1] (3): O páłterzu dobry [...] řwięty Woćiefze/ bądz nářzym rzetznikiem w niebie. *KrowObr* 217v, 144, 175.

d) *Kapłan, duchowny chrześcijański (często wysoki rangą) (502)* : Iako przełozeny duřz nářfych/ páłterze powynny nas wiernie vćićić flowa bořego y tich nauk/ ktore ku zbawieniu wiecznemu náležą *SeklKat* Hv, Zv, Z2; *RejKup* bb4v [2 r.]; *KromRozm III* M3; *Diar* 107; Páłterze řą/ kthorzy nád trzodą Páńřką tzuią/ y tzyřtym pokármem flowá Bořego/ Owietzki Páná Kryšťufowe karmią *KrowObr* 4, 3v [2 r.], 4 [3 r.], 28v, Tt2; *OrzQuin* G, Gv [2 r.], L2v, L4v; *RejAp* BB8v, 17v, 18 [2 r.], 35 [3 r.], 35v [2 r.] (13); *HistRzym* 91v; *RejPos* 123v, 301v [2 r.]; Do Páłterzow ná Koncilium zebránych w Milecye mowi Páweł ř. Miecyte fie łámi ná pilney pieczy y trzodę/ nád kthorą was Duch řwięty pořtánowiř Bifkupy *RejPosRozpr* c2v, c, c2 [3 r.]; Niechże tedy Páłterze tego vćzá/ co řwięte Zebránie tridentřkie vřtáwiřo *KuczřKat* 210, 75 [2 r.], 110, 120 [2 r.], 125, 130 [2 r.] (22); Tářkeć y Bifkupi nářzy nie řwieckim obyczáiem/ ále iáko páłterze nád kořćiořem przodkuią. *WujJud* 125, 3v, 30 *marg*, 85, 85v *marg*, 139v (13); *WujJudConf* 21v, 30, 84, 152v, 157, 199v [2 r.]; *ModřřBaz* 132 [2 r.]; *SkarJedn* 30, 152, 295, 359; do kořćiořá bieřář/ y od Bifkupá Milecyuřzá/ ktory ná on ćzás Antyocheńřkim byř páłterzem/ Chřeřt řwięty przyiář. *Skarřyw* 86, A4, A5, [236] [2 r.], 355 [2 r.], 392, 528; *NiemObr* 28; *LatHar* 678; Mocą Páńřką páłterze záklináią *WujNT* 588 *marg*, 600 *marg*, 626, 807 *marg*, Zzzzz2 [2 r.], Aaaaaa3v [2 r.], Cccccc; *SkarKaz* Oooo2a.

pasterz czego (12): ále ieftećie vtzyćiele/ páłterze y Bifkupi/ Báráńkow martwych/ Kořátzow/ [...] y innych rzetzy ktore do brzuchá idą. *KrowObr* 98; mogą fię tu rozweřelić á rozřáďowác wřzyřcy wierni páłterze flow á řpraw prawdziwych Páńřkich *RejAp* 17; *Skarřyw* 355; *CzechEp* 376. *Cf* »pasterz duřz ludzkich«, »pasterz kořćiořa«.

pasterz czyj [= wiernych; w tym: pron poss (19), G sb i pron (9), „własny” (1)] (29): Páłterze ych [katolików] zapamiętařwřzy wrzędu řwego łamy fię pařřą *SeklKat* Q2v, X3; *OrzList* h4; Nie dobywayře ty tedy ięzyká řwego/ ná Vřřáď Pářtyřzá twęgo *OrzQuin* Gv; *RejAp* 37v; *KarnNap* A2; *SkarJedn* 381; Kořćioř ktemu tákiego małřeńřtwá/ o ktorým [...] wřářny páłterz/ niewie/ áni ná nie zezwala/ zá małřeńřtwo niema. *Skarřyw* 153; Ludzie wniedzięř fię zebráli/ chcąc brác od řwego páłterzá błogořłáwieńřtwo *Skarřyw* [236], 354, 355, 357, 392, 536; *ReszPrz* 107; *WujNT* 155, 443, 463, 660 *marg*, 738, Zzzzz3; *SkarKaz* 85b; *SkarKazSej* 700b. *Cf* »pasterz owieczek«, »pasterz trzody«.

pasterz czyj [= Boga; w tym: G pron (2), pron poss (2)] (4): [do plebana:] Hárdzie tu řtrząřasz porořym A zowiesz fie pořřem bořym Prawdá řeř ięgo pářtyřzem *RejRozpr* A4; Thu řřyřzyřz iáko

Pan pracą á spráwę wierną káždego páfterzá fwego [...] wdzięcznie przyjmowác raczy. *RejAp* 17v; *WujJud* 75v; *WujNT* 443.

W połączeniach szeregowych (36): KromRozm III G8, H7; Iż niektore poštánowił Pan Bog y dał do kościołá/ Iedny Apoštoły/ drugie Proroki/ drugie Ewanieliŝty/ drugie Páfterze y Doktory KrowObr 36v, 3v, 98, 98v, 99 [3 r.], 99v, 118v [2 r.], 240; BibRadz Eph 4/11; Pytam iefzcie/ mali Kościół ták teraz iáko teŝ y piérwéy miał/ Apoštoły/ Proroki/ Ewányeliŝty/ Páftyrze/ y Doktory? OrzQuin Xv, Xv; RejPosRozpr c2 [2 r.], c3 [2 r.]; KuczbKat 305; WujJud 37; kto wŝytkiego ŝwiátá páfterzow y nawyŝłzego kápłaná cztereich Pátiryárchow/ y ták wiele Biłkupow nie ŝłucha: pewnego potępienia nie vydzie. SkarJedn 287, 7, 29, 79, 358; SkarŹyw 153, 300; NiemObr 39, 43, 44; WujNT 456, Eph 4/11, s. 807; SkarKaz 118b; SkarKazSej 665b.

W przeciwstawieniach: »pasterz ... wilk (3), owca (2), najemnik« [w tym: najemnik a wilk (2)] (5): *KrowObr* 2v; iáko Bog nád Kápłanem wyŝłzym ieft/ ták Kápłan nád Krolem ieft wyŝłzym: páfterz Kápłan/ á owcá Krol *OrzRozm* G4v; iáko dziś [...] pánowie á podawce [...] przekłádáią nád tą nędzną winnicą á nád tą vbogą owczarnią Páná fwego/ nie páfterze/ ále wilki drapieŝne. *RejPos* 23v; *WujJud* 83v; *WujNT* 349 marg.

W wyjaśnieniu przenośni (1): Siedm gwiazd/ ániołowie ŝá siedmi zborow (marg) Aniołmi tu páfterze zowie (-) *BudNT* Cc5.

W charakterystycznych połączeniach: pasterz bogobojny, cnotliwy, miły, nędzny (2), niedbały, osobliwy, przełożony (kościelny) (3); fałeczność pasterza, niedbałość, urząd, władza, zacność; pasterz(e) rozgrzeszają ludzie, rozkazują, rządzą kościoł, owce sádzi, mają upominać, uczą (nauczają, mają uczyć) (6), wykładają (mają wykladać) (2); słuŝać pasterza (2); brać błogóŝławieństwo od pasterza, odstąpić; wierzyć pasterzowi; pasterza czcić, sádzić (3), waŝyć; gardzić pasterzem.

Frazy: bibl. »owca pasterza nie ma« (1): Nie idźcie to o Plebaná/ ále idźcie o duŝę twą/ otoŝ błádliva owcá/ páfterzá niemałz *OrzRozm* H3.

»pasterze pas(i)ą (a. mają paść) owce« (2): Obiecuje pan Bog duchownim páfterzom ktorzi wiernie páfią owcze ŝwoie [...] yŝ wkrolestwie niebiełkim będą iałny iako ŝłóncze. *SeklKat* H4v; *Leop 1.Petr* 5 arg.

Wyrażenia: »pasterz boski (a. boŝy)« [*szyk 1:1*] (2): Bogwie/ bydło/ ŝwinie/ kozy/ Mądrŝe niŝ ten páftirz bozy. *RejKup* i8v, i2.

»dobry pasterz« [*szyk 6:1*] (7): *RejAp* 35v; *KuczbKat* 245; *SkarŹyw* 354; *CzechEp* 376; Dobry páfterz ieft/ ktorzy będąc porzádnie poŝłány y powołány/ nie fwe^{go} ále owiec ŝwych poŝytku pátrza. *WujNT* 349, 349, Aaaaaa3v.

»pasterz duchowny, dusz ludzkich« [*szyk 6:3*] (8:1): *SeklKat* H4v; *OrzQuin* K4; *ModrzBazStryj* π2v; *SkarJedn* 7; *SkarŹyw* 31; *WujNT* 583 marg; Ktoŝ Pány ŝumnieniem obciáŝył/ áby bliŝnim [...] w miłóŝci á ŝwobodách pánowáli? ŝwiadczą ŝtáre ŝpiŝy y práwne Przywileie/ iŝ Páftyrze Duchowni. *PowodPr* 20; *SkarKaz* 606b; *SkarKazSej* 665b.

»katolicki pasterz« (1): iáko cię tego y kazániem y piániem Kátholiccy páfterze y Káznodzieie náuczáią *LatHar* 121.

»pasterz kościoła [jakiego, czyjego], kościelny« [szyk 12:1] (7:6): *SeklKat* L2v; *RejKup* K; *KrowObr* 222v; Tu iuż Pan rofkázuie pirwŕze poŕelŕstwo do pirwŕzego páŕterza koŕciołá Ephezińŕkiego tymi ŕłowy. *RejAp* 17v, 16v, 17v [2 r.], 35; *RejPos* 318; *SkarJedn* 27; Tych tylko páŕterzow koŕcielnych ŕłucháć mamy/ ktorzy máią ŕuccelŕyá od Apoŕtołow *WujNT* 349, 842; *JanNKar* A3.

»pasterz nawyższy« = *arcybiskup* (1): Tám wтым iáko głównym mieŕŕcie/ iáko páŕterz nawyżŕzy wŕzey Polŕki/ Polaki nowe Chrzeŕŕiány w wierze S. poŕilił *SkarŻyw* 355.

»niewierny, fałszywy pasterz« [szyk 4:1] (3:2): A tak koŕcioł ŕŕatańŕky/ y fałŕzywy páŕterze iego nie może być zbawion zadnim obyczáiem *SeklKat* Q3,I3; *RejZwierz* 104; *RejAp* 17 marg, 35v, Ff2v.

»owca bez pasterza« (2): Iż ktora owiecŕká będáć pod tákim złým páŕtherzem/ á chociaý widzi złe á wŕzeteczne ŕpráwy iego [...] / iż ŕie oná przedlię nie [...] vniefie od ŕtátecznoŕŕi ŕwoiey (marg) Owca ŕtáteczna bez páŕterzá. (-) *RejAp* 37 [idem] Ee3.

»pasterz owiec(zek) (Pańskich); owca pod pastyrzem« (2;1): mam Biŕkupá/ mam Arcybiŕkupá/ mam Papieżá/ ŕługi y ŕzáŕárze Boże: To ieŕt/ ieŕtem owcá pod Páŕtyrzem *OrzList* d3v; Obudźże ŕie iuż thedy káždy nędzny páŕterzu tych owiecŕek Páńŕkich *RejAp* 36v; *KuczŕKat* 245.

»pasterz pasterzow« = *papież* (2): Koŕcioł S. Rzymŕŕki [...] nawroć do namieŕtniká twego páŕterzá páŕterzow ná ziemi *SkarJedn* 152, 295.

»pierwszy pasterz« = *wyższy duchowny* (1): *SkarJedn* 381 cf »duchowny a pasterz«.

»porządny, urzędny [= *wyświęcony przez Koŕcioł*] pasterz« (3:2): My teź kwoli thym nieprzyaciéłom duŕz náŕzych/ odŕtápiwŕzy od vrzędnych páŕterzow ŕwych/ vrzędnie do nas poŕłánych/ [...] *OrzList* h4; *WujJud* 30v; Ták Grecki y Ruŕŕki koŕcioł/ będáć bez Zborow S. bez náuki/ bez porządnych páŕterzow/ [...] zepŕłowáć ŕię muŕŕi *SkarJedn* 341; *WujNT* 560, 710.

»prawdziwy (a. prawy) pasterz« [szyk 6:1] (7): koźdy wierny obátyzić/ y roŕŕeździć może/ ielŕŕŕie wy ŕá prawdziwi páŕterze *KrowObr* 240, 78, 237; Nie Tyránnowieć to/ ále práwi Páŕterze/ ktorzy błędom zábiegáć/ y wilki od owczárniefy Chryŕtuŕowej odgániáć powinni. *WujJud* 181; Iáko bárzo dobrze czyniá/ práwi páŕterze/ ktorzy prawđziwey/ iedney á powŕzechney wiáry Kátechizmu vczá *WujJud* 199; *NiemObr* 39; *WujNT* 348 marg.

»pasterz trzody (bożej), stada (pańskiego)« (3:1): *RejKup* bb4v; O nędzny páŕterzu káźdego ŕtádá Páńŕkiego thobie zwierzzonego *RejAp* 35v; dáł teź was [Bóg] poŕpołu z námi Páŕterze tey Trzody/ ktoro [!] ŕam odkupił ŕobie krwiá ŕwoiá *KarnNap* A2; *SkarJedn* 15.

»wierny pasterz« [szyk 7:2] (9): *KrowObr* 2v, 4, 118v; Y dziŕ gdyć to wierny páŕterz podawa imieniem á ŕłowy Pána ŕwe^{go}/ nie moźelz ináczey rozumieć á rozeznáć iedno iż chleb á wino podawa *RejAp* 16v, 17 [2 r.], Ee3v, Ff2v; *NiemObr* 28.

»pasterz zły; pasterzow złoŕć« [szyk 3:3] (4:2): *RejAp* 35 marg, 35v, Ee3v; Páŕterzow złoŕŕi Piŕmá Bożego áni Sákrámentów nie pŕuiá. *WujJud* Mm8v, 30v marg; áby od ŕwiátoŕŕi ŕtolice kto nie odŕtępowáł/ áni dla złych páŕterzow iednoŕŕi trzody nie tárgáł. *WujNT* 97.

Szeregi: »biskup i (albo, a) pasterz« [szyk 12:7] (19): *SeklKat* Zv; *KrowObr* A3 [2 r.], 3v [2 r.], 85v, 98v; Abowiem po Apoŕtołech Biŕkupi áłbo Páŕterze káźdy ná ŕwym mieyŕcu y w ŕwey ziemi ŕpráwowáli y rządzili Koŕcioł Powŕzechny rownym práwem *WujJudConf* 152v, 85v, 88v; *KarnNap* A2; ŕtámtáď wyŕłáł do Prażan y do Czeĕ poŕty ŕwe/ ielŕi by go zá Biŕkupá y Páŕterzá ŕwego znáć y

przyiąć y poprąwić fię chćieli. *SkarŻyw* 355; *ReszPrz* 94, 107; *WujNT* 366, 443, 820, 842, *Zzzzz2*. [Ponadto w połączeniach szeregowych 17 r.]

»pasterz i doktor« [szyk 6:5] (11): *RejPosRozpr* b3v, c3 [2 r.]; nigdzie niemáľz oľtáteczney Refolucyey álbo rozľádku okoľo roznoľci Wiáry/ iedno ná tákowym Páľterzow y Doktorow zebrániu *WujJud* 37, 36v, 75; *SkarJedn* 27, 29; tobie Cefarzu świeckie páńľtwo y woľko zlecone iest: tegofz ty pilnuy. á ľpráwy koľcielne páľterzom y doktorom pozolťaw. *SkarŻyw* 300, 536; *SkarKaz* 606b. [Ponadto w połączeniach szeregowych 14 r.]

»pasterz i dozorca« (1): Co fię teź dźiac poczęľo/ gdy iuź po onych dobrych y cnotliwych páľterzách y dozorcách zboreczku Rzymľkiego Chriľtuľowego poczęľi Papieźowie náľtáwáć *CzechEp* 376. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»duchowny a pasterz« (1): Dobrzeby y do przednieyľzych Ruľkiego nabożeńľtwá Pánow/ vczone poľyľáć [...]. Ná ktore day Boże náľzym Duchownym/ á pierwľzym Páľterzom to okoľo ľtráconych Owiec obudzenie/ y pilne ľtáránie. *SkarJedn* 381.

»pasterz i (ani) kapłan« [szyk 1:1] (2): *KromRozm III* Nv; Zaden tedy vrzędny Páľterz áni Káplán w Owczárni Páńľkiey nie iest/ ktoryby nie wľzedľ przez drzwi iemu kluczem otworzone przez Piotrá *WujJud* 30v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 10 r.]

»pasterz i (albo) kaznodzieja« (5): *SeklKat* 13; *LatHar* 121; Wielka zacnoľć duchownych páľterzow y kaznodzieiow: że nie tylko ľá sľudzy Chriľtuľowi, ále y pomocnicy do zbáwienia ludzkiego. *WujNT* 583 *marg*, 600, 738.

»pastyrz a mistrz« (1): Abowim páľtyrzow á miľtrzew moźe wyele być/ á nád wľľyľtkimi yeden zwirzchny *KromRozm III* M2v.

»namiestnik a pasterz« (1): Dofyćby byľo nędzniku abyś thy [...] ľthaľ mocno przy ľwiętey woley iego/ [...] A dopirkobyś ľie wľáwnie mogľ zwáć práwym namiestnikiem á páľterzem iego. *RejAp* 18.

»pasterz, (i, a) (na)uczyciel« [szyk 3:2] (5): *KrowObr* 78, 237; *RejAp* 16v; gdyź teź y on [*Chrystus*] nie iest bes vrzędnikow ľwych [...]. Czýniáć iednych Apoľtoľy/ [...] á inľzych Páľterzmi y Náuczyćielámi: [...] ku páľieniu y rzádzieniu z ochotá ľtádká Chriľtuľowego *CzechRozm* 249v; *WujNT* 660 *marg*. [Ponadto w połączeniach szeregowych 13 r.]

»pasterz i przełozony« [szyk 2:1] (3): iz ľľowo Páńľkie y Sákrámenty ś. nie wedle myľli náľzey bráć y przyimowáć mamy/ ále wedľug rozľádku y ľzáfunku przełozonych y páľterzow náľzych. *WujNT* 155, 526, 676.

»pasterz i szafarz« (1): A ľtáď bęďdzie mogľ káźdy wierny y wybrany boźy was poznáć [...]: Ieľlići[e] wy ľá [...] wierni páľterze/ y ľzáfárze *KrowObr* 2v.

»pasterz i trzoda« (1): Po tym nápomínániu do páľterzow/ y do trzod ich/ wtora częć kľiáď opiľuie koľcioľ y ľtan iego *WujNT* 837.

»urzędnik i pasterz« (1): Otwarzáy wieczna mąďroľci IEZV Chryľte táiemnice twoie/ ktore Duch ś. twoy w piľmie zákryľ/ świętym vrzędnikom y páľterzom náľzym *SkarKaz* 85b.

»pasterz i wodz« [szyk 1:1] (2): *SkarJedn* 15; Sámi fię teź do tego ľpofobmy/ ábyľmy byli godni dobrych ľwiętych wodzow y páľterzow/ á zľemi żeby nas Pan Bog nie karaľ. *SkarKaz* 611b.

α) Papież (211) : [św. Piotr] poślan yeft do grodu pánftwá Rzymłkyego/ áby tu/ yáko yeft żyemłki Cefarz á rzędzićyel fwyátá/ tákby też ftolicę fwoyę myał ten páłtyrz/ któryby był przełożonym á głową wfyfłkyego kołcyoła. *KromRozm III* N8, P4v; *KrowObr* 33v [3 r.], Tt2v; że ią mam Papieża w Rzymie ná Piotrowey Stolicy/ Pálterzá od lámego Syná Bożego poładzonego *OrzList* h2v, h2v; *OrzRozm* F3v; *GórnDworz* O5; *BiałKat* 133 marg, 133v; to nie ieft Kościół Chriftułow/ który nie ieft Apoftółki: to ieft/ który Originalu fwego od ktorego Apoftoła Chriftułowego/ przez fuccesią y porządne po łobie Pálterzow náftępowanie nieprowadzi *WujJud* 132, 120, 126; NA ftarżzego wfzytkiego kościola Bożego/ trzy ośobliwe powinności ią [...]. Trzecia/ áby iáko pálterz owce do kupy zganiał/ pokoy miedzy niefpokoynymi czynił/ zgodę S. fundował/ Koncylia y Synody fkladał *SkarJedn* 122, 73, 124, 133, 159, 305; Ani tego dowiedzie żeby Pan Chriftus Piotrá/ nierzkąc Papieża pálterzem w Rzymie poftánawiác miał. *CzechEp* 331, 20, 26, 43; *NiemObr* 28; *ReszList* 185, 186 [3 r.]; *WujNT* 398, 462, 580, 676 marg, Aaaaaa3v, Ccccc. [Cf też 3. *SkarJedn* A7v, 42, 57.]

pasterz czego (1): á iż ná niey [stolicy rzymskiej] íiedzący/ ieft pálterzem/ oycem y myłtrzem wfzytkiego Chrześciánftwá. *SkarJedn* 102.

pasterz czyj [w tym: pron poss (7), G sb (1)] (8): *KromRozm III* P4v; *OrzRozm* F3; A iż fie Grzegorz S. [...] powłzechnym Bifkupem piác niechciał [...]. Nie iżeby fie Pálterzem wfzytkiego kościola y Bifkupow wfzytkiego chrześciánftwá być nie czuł [...] ále [...] *SkarJedn* 193, 211, 334; *SkarŻyw* 321; Zá Piotrá wfzytek kościół bez przeftánku proíi, iáko zá pálterzá fwego. *WujNT* 447 marg, 447.

W połączeniu z imieniem (1): Do czego im przykładem fwym drogę pokázuie/ tenże Pálterz terážnieyfzy *Greg: XIII. ReszList* 187.

W połączeniach szeregowych (17): *KromRozm III* P6v; iż Papieřz nieieft/ iáko ty powiedałz/ áni Kryftułow Wikáriij/ áni Bog tego fwiatá/ áni Głową kościola krześciánłkiego/ áni opoká/ ná ktoreyby Kryftus zbudował kościół fwoy fwięty/ áni też nawyłłfzy przełożony y pałterz/ w kościele páná Kryftułowym. *KrowObr* 42, 16v, 242v; *SkarJedn* 102, 121, 204, 288, 307, 401; *SkarŻyw* 596, 599; Tu Pan ziścił Piotrowi/ co mu był obiecał/ że go miał wczynić fundamentem/ głową y przełożonym kościola fwego/ y przednieyfzym pálterzem wfzytkich owiec fwoich. *WujNT* 390, 444, 669, 676; *SkarKaz* 40b.

W charakterystycznych połączeniach: pasterz kościolowi dany, niemy (2), nigdy nieustawający, przez ludzi obrany, osobliwy, pierwszy po Panu Chrystusie, od Boga postawiony, starszy, szalony (4); pasterz bałwan (2); pasterz biskupów wszytkiego chrześciánftwa.; pasterza(-ow) łaska, modlitwy, (porządne po sobie) następowanie (2), obieranie, posłuszeństwo, potomstwo, sukcesyja (4), urząd (3); pasterz klęczy, modli się, naucza, rozkazuje, sądzi, wydał klátwę; pasterza (nie) słuchać (5); do pasterza apellować, uciekać się; od pasterza oddzielić się, odpaść, odstępować; być posłusznym pasterzowi; naznaczyć pasterza, (po)stanowić (2); burzyć się na pasterza; znać [kogo] za pasterza (3); postawić [kogo] pasterzem, uczynić (10), wyznawać (2); z pasterzem się zjednoczyć (2); modlić się za pasterzem.

Wyrażenia: »dobry pasterz« (4): *KrowObr* 21v, 162v; Piotr S. iáko dobry pálterz w obronę wziął trzodę Chryftułowę *SkarJedn* 70; *ReszHoz* 138.

»doczesny pasterz« [szyk 2:1] (3): A yednák ią też przedfye nád tą trzodą páłtyrzowye widomi á doczełni/ z ludzi obráni *KromRozm III* M2v; *SkarJedn* 82, 83.

»jeden pasterz« [szyk 35:10] (45): *KromRozm III* N3 marg; *OrzQuin* L4v; *WujJud* 18v, 35, 117, Mm3v; O Iedności Kościoła Bożego pod iednym Pafterzem. *SkarJedn kt*; A iż trzy Ią [jedności] iáko żyły/ ktorymi fię członki duchowne w iednym cieie kościoła Bożego Ipaiaią (to iest ieden páfterz/ iedná wiára/ y iedny Iakrámentá [...]) *SkarJedn* 157, A7v [2 r.], 1, 42 [2 r.], 54, 56 (25); *SkarŻyw* 336; *NiemObr* 28 [2 r.]; *ReszPrz* 94; *LatHar* 679; A naprzod kościoły wIchodnie/ od tego mieyfcá y páfterzá iednego gdy odpádły/ ná wiele fię Iekt rozerwály *SkarKaz* 40a, Oooo2a; *SkarKazSej* 684a. Cf »jedna owczarnia i jeden pasterz«.

»pasterz kościoła [jakiego, czyjego], w kościele [czyim], kościelny, nad kościołem« [szyk 24:9] (26:4:2:1): *KrowObr* 16v, 42; *WujJud* 117 marg, 124v marg, 151, 235v, Mm3v; Ty wrzędy Piotrá S. y nawyżlżego páfterzá w kościele Bożym/ iáko Papieżowie/ to iest Biskupowie Rzymfcy ząwždy odpráwowáli *SkarJedn* 122; iż kościelna iedność/ y rząd/ y pokoy/ bez iednego nawyżlżego wIzytkiego kościoła páfterzá być nie może *SkarJedn* 159, A7v, A8, 54, 74, 83 (13); [Leon] obrány iest zgodnie od wIzytkich zá Páfterzá nawyżlżego kościoła Bożego. *SkarŻyw* 317, 168, 599; *LatHar* [+7], 513, 621; Iáko y Optatus Iároodawny Doktor/ y Chryštofom ś. Piotrá zowá páfterzem y głowá kościoła Chrystufowe⁸⁰. *WujNT* 669, przedm 5, s. 50, 69, 184, 390, 444.

»na(j)wyższy pasterz« [szyk 27:7] (34): *KrowObr* 17; *OrzRozm* F3, F3v; *WujJud* 30v, 37, 117, 125v; Chrytus Pan náIz Piotrá S. iednym y nawyżlżym Páfterzem vczynił wIzytkich owieczek y báránow Iwoich. *SkarJedn* A7v; Toć znác iż nawyżlżym był Páfterzem wIzytkiego kościoła/ Biskup Rzymfki *SkarJedn* 124, A8, 63, 79, 81, 83 (15); *SkarŻyw* 317, 321, 335, 599 marg; *ReszPrz* 94, 107; *ReszHoz* 134; *LatHar* 57; To rozumiey [...] o nawyżlżych po Pánu Chrystuśie páfterzách kościelnych; ktorzy ná mieśce Piotrowe náIępuią *WujNT* 50, przedm 5, 5. 429; *SkarKaz* 40a.

»pasterz owiec(zek) ((Pana) Chrystusowych itp.), baran(k)ow, trzody (Pańskiej), owczarniej« [w tym: owiec i baran(k)ow (6)] [szyk 25:1] (23:6:2:1): Bo yego [Chrytus Piotra] głowá ich poIstáwił/ áby był páItyrzem trzody páńIkyey. *KromRozm III* M8v, G8v; Chrytus Pan náIz Piotrá S. iednym y naywyżlżym Páfterzem vczynił wIzytkich owieczek y báránow Iwoich. *SkarJedn* 63; od tego Piotrá Rzymfkiego y páfterzá wIzytkich owiec Chrytuśowych kto odItpá/ do prawdy Bożey nie tráfi. *SkarJedn* 144, A7v, 63, 71, 78, 83, 203, 343; *SkarŻyw* 601; *CzechEp* 42, 331; *NiemObr* 40; Iedná wIzyItkich Wiára byłá/ [...] Iednego Páfterzá naywyżlżego tey to owczárniey ználi *ReszPrz* 94, 103; *ReszList* 144; *LatHar* 431, 513; *WujNT Ioann* 21 arg, s. 390 [2 r.], 391, 462, Aaaaa4v.

»pasterz pasterzow« (2): wIzytki Greki y Ruś y MoIkwę vpomina y nauczá/ áby [...] Papieża zá nawyżlżego oycá oycow/ y Páfterzá páfterzow ználi. *SkarJedn* 295, 152.

»pasterz powszechny« [szyk 8:8] (16): *WujJudConf* 125; *SkarJedn* 101, 121, 158; iż Pápiezá iáko głowy y páfterzá powIzechnego/ żaden Itofowác nie może *CzechEp* 386, 323, 324 [2 r.], 332; *NiemObr* 40 [3 r.]; Tegoż dopiero á nie inIżego mieyfcie zá prawdziwego poIstáncá/ y káplaná Bożego/ [...] iáko iest Páfterz powIzechny owieczek P. Chrytuśowych/ Papież namiestnik Piotrá ś. *ReszPrz* 103; *ReszList* 144, 182, 187.

»prawy a. prawdziwy) pasterz« [szyk 6:1] (7): iż KRol Polfki żadnego innego Kościoła broníc Iye niepodiał/ iedno tego kthory PApieżá Rzymfkiego/ Páfterzem Iwym prawdziwym być wIznawa.

OrzRozm F3; *WujJud* 151; *SkarJedn* 334; *SkarŻyw* 164; *LatHar* 621; Oto Piotr iáko práwy páłterz y gołpodarz domu Páńłkiego/ zbiera w kupę y zgromadza wżytkie wierne Páńłkie *WujNT* 398, 825.

»(naj)przedniejszy pasterz« [szyk 8:1] (9): á tenći iełt Piotr który onych czáfów będąc przednieyłym páłtyrzem/ zwierzchność/ y władzą nád wżytkimi owczámi páńłkimi miał *NiemObr* 28; ktoby lię chćiał zwác owcą páná Chriftułowá/ muśi we zborze vpátrowác/ iednego zwierzchniego/ y przednieyłze⁸⁰ páłtyrzá/ który ná mieyłcu piotrowym będąc/ owce Chriftułowe páść ma *NiemObr* 28, 28 [2 r.], 40, 48; *WujNT* 390, 447, 462.

»przełożony pastyrz« (1): iż Piotr był ták zacny/ y zwierzchni/ y przełożony/ y przednieyły páłtyrz/ y głowá widziána zborowa *NiemObr* 48.

»pasterz rzymski« (2): Aleć iedno te fá prawdziwe owieczki Boże/ ktore iednego Páłterzá Rzymłkie⁸⁰ łucháią *WujJud* 18v, 30v.

»pasterz świata wszy(s)tkiego« [szyk 3:1] (4): *SkarJedn* 288; dáiąc znác iłz zniego [*Piotra*] miał być nawyłzły Apołtoł y fundáment kościelny/ namiełtnik ie⁸⁰ y páłterz światá wżytkiego *SkarŻyw* 596; *ReszHoz* 134; *WujNT* 390.

»widomy pasterz« [szyk 9:5] (14): *KromRozm III* M2v; *BiałKat* 133v [2 r.], 173v; *WujJud* 124v; Wtym łpołobie rzádenia/ [...] połtáwić chćiał P. Bog łwoy łwięty kościół: iednego wżytkim owcom łwoim dáiąc widomego páłterzá *SkarJedn* 55, A7v, 54, 204, 343, d6 [2 r.], d8; *LatHar* 679.

»wierny pasterz« (2): *KrowObr* 21v; Iácy zwodnicy pod figurá wiernych páłterzow [...] przywłázcziáiąc łobie mieyłce y moc iego náłtáwác ná łwiát mieli. *RejAp* BB2 marg.

»pasterz wszytkich wiernych (a. w Chrystusa wierzących)« [szyk 1:1] (2): thák Zbáwićiel náłz Piotrá wżytkich wiernych głowá y Páłterzem połtáwił *WujJud* 124v; *SkarJedn* 401.

»zwi(e)rzchni a. zwierzchny) pasterz; pasterza zwierzchność« [szyk 11:2] (12;7): *KromRozm III* N3 marg; *BiałKat* 173v; *CzechEp* 323, 324 [2 r.]; *NiemObr* 28, 48; Tego tedy Páłterzá zwierzchnośći/ dla zátrzymánie iednośći rádzi záwłze podlegáli Katholicy *ReszList* 185, 185; *WujNT* 416 marg, 433 marg, Aaaaa4v; Więc ieśli Pan Bog Bożnicę łtárego Zakonu ták vcźcił [...] / iż w niey zołtáwił zwierzchniego Káplaná [...]: dáłeko więcey w tym vcźcił [...] kościół łwoy/ gdy w zwierzchnim nigdy teź niewłtáwáiącym Páłterzu/ zołtáwił mu wieczne przyłtáwłstwo Duchá ł. *PowodPr* 28.

Szeregi: »biskup (rzymski, a. w Rzymie), (i, albo) pasterz« [szyk 4:2] (6): *KrowObr* 21v; *ReszPrz* 107; *ReszHoz* 134; *ReszList* 182; *LatHar* [+7]; Y przetoź łuccelłią to iełt porzádne potomłstwo y náłtepowánie Błłkupow y Páłterzow w kościelie Chriftułowym mieli Oycowie oni łtárzy [...] zá napewnieyły znák kościółá práwego. *WujNT* 676. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 6 r.*]

»głowa i (albo, ani) pasterz« [szyk 11:10] (21): *KromRozm III* Nv, P6v; Tákże áć Pan Chrifus iełt głowá niewidziálná kościółá łwego/ iednáć przedśię chce mieć widomá głowę álbo Páłterzá ná łwiećie/ ktoremu poruczył páść owieczki łwoie *WujJud* 122, 124v [3 r.]; *WujJudConf* 125; Bo áć lię tá iedność [...] trzyma iedná wiárą y iednemi Sákrámenty: włzáćże więcey lię zádzierzywa iednym páłterzem y iedná głowá. *SkarJedn* 58; wżytkie ty Synody zgodnie Pápieżá zá páłterzá wżytkiego Chreściáńłtwá [!] y zá głowę łwoie/ [...] wyznáwali. *SkarJedn* 163, 42, 63, 79, 101, 158, 211; *SkarŻyw* 168; *CzechEp* 386; *NiemObr* 48; *WujNT* 69, 390, 669. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.*]

»pasterz i gospodarz« (1): Iedná v Kátholikow wiará/ iedny fákrámentá/ ieden páfterz y gošpodarz. *SkarKazSej* 684a.

»pasterz, (i, a) kapłan« [szyk 2:2] (4): *KromRozm III* O4; *WujJud* 117; *WujNT* 184; Chryftus IESVS chcąc nas w iedności wiary záchowác/ iednego dał nawyźszego wŷytkiemu kościołowi y owcom fwoim páfterzá y kápłaná. *SkarKaz* 40a. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»pasterz, (i) namiestnik (a. namiastek)« [szyk 3:2] (5): *WujJud* 37; To ieft przeciw Ewánieliey ktora iednego Páfterzá Piotrá widomego y namiestniká Chryftułowego wŷytkich báránow y owiec Bożych vkázuie. *SkarJedn* 343, 152; *SkarŻyw* 599; *LatHar* 679. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.*]

»pasterz i nauczyciel powszechny« (1): Ták Chrześciánie máiąc iednę wiaré/ y iedny Sákrámenta/ zátzymác fię wzgodzie długo nie mogą/ iefli iednego páfterzá y náuczycielá powŷzechnego mieć nie będą. *SkarJedn* 59. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

bibl. »jedna owczarnia i jeden pasterz; jedna owczarnia bez jednego pasterza« [szyk 4:2] (5;1): Iáko może być iedná owczárniá/ bez iednego páfterzá? *SkarJedn* 56, 55, 260, 332; iż też wedla obietnice zbáwiciela náłzego iednę tylko owczárniá/ y iednego páfterzá być wiedzą *ReszList* 184, 179.

»pasterz i (albo) sprawca« [szyk 2:1] (3): Wŷytkoć krzełciyańftwo było y myáło by być pod yednym fprawcą álbo páftryzem. *KromRozm I* E3v; *KromRozm III* G8v; *SkarJedn* 186.

»pasterz i wodz« [szyk 1:1] (2): Lecż wŷytkiemu Chrześciánftwu mieć iedne⁸⁰ naywyźszego w rzeczách duchownych páfterzá y wodzá [...] nie tylo ieft wielka potrzebá/ ále tefz y Chryftułowe rofkazanie *SkarJedn* 202; *WujNT* 447.

β *O duchownych różnowierczych (13)* : A przeto w zebraniu náłzym [...] bywáią naprzod czytáne álbo śpiewáne modlitwy y wyznánie wiary [...]. Pothym Páfterz dziekczynienie fprawuie/ y modlitwy zá wŷyftek Kościoł *WujJudConf* 227v, 223v; *BudNT przedm* a6v.

pasterz czyj [w tym: *pron poss* (2), *G pron* (1)] (3): Ták oni fárarze/ á páftryrze fwe/ y flugi kołcyelne ftáwyą. *KromRozm III* I4v, I2v; *WujJudConf* 148.

W połączeniach szeregowych (4): Bo ci páftryzowye á fárarzowye ich y fludzy kołcyelni/ nye [...] obyczáyem przez ápoftoły wftáwyonym fprawuyą wrzędy fwoye. *KromRozm III* I2v, H7v, I4v, K8.

Wyrażenia: »pasterz kościoła świętego« (1): Przeto mądrze á flufznie czynią Páfterze Kościoła święte⁸⁰/ ktorzy młodź álbo dźiatki wczás á pilnie zá młodych lat ich/ każą wczyc Katechizmu *WujJudConf* 199.

»bez owiec pasterz« (1): [*duchowni innowierczy*] fą Kápłany bez Bifkupá: fą Száfármzi bez fżáfunku: fą też bez owiec Páfterzmi *OrzList* d4.

»prawdziwy pasterz« (1): Dawa znác o prawdziwych páfterzách ktorzy prawdy náuczáią. *BibRadz* I 351a *marg.*

»wierny pasterz« (1): bo fię tu nie nie mowi przeciw porządnemu wŷługowaniu flowem Bożym przez wierne páfterze we Zborzech iego *CzechEp* 330.

Szereg: »pasterz i (a) sługa kościelny« (2): Ale v Lutheranow/ Hułow Sákrámentarzow/ fárarzy/ páftryzowye/ á fludzy oni kołcyelni nye fą áni bifkupy/ áni kápłany. *KromRozm III* H7v; *WujJudConf* 148. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

3) *O Bogu, Chrystusie (203)* : *BibRadz* I 436b marg; *BielKron* 18v; *RejPos* 168v; *BiałKat* a4; [Bóg] nas zawnždy łáfkáwíe vpomináć raczy iáko miłofiemy páłterz owieczki swoie/ powiádaáycz nam o zakonie swoim *RejZwierc* 256; Pan BOg sam przez się pánowáć będzie á ftádo łwe páśc będzie iáko Páłterz *CzechRozm* 149, 78 [2 r.]; Ten Páłterz nie iest tylko Iezus Chrystus niewidomy/ ále z Chrystufem Namiełtnik tełz iego widomy. *SkarJedn* A7v, 22, 41, 42, 53, 57, 73; SŁyż páłterzu Izráhelfki/ náłz głós żáłościwy/ Który/ iáko ftádo wodziłz naród łwóy włáściwy. *KochPs* 121; *CzechEp* 20, 299, 331, 332 [2 r.]; *ReszList* 149; *ArtKanc* E10, P7; *GrabowSet* Q4, T; *WujNT* Aaaaa3v.

pasterz czyj [w tym: pron poss (62), G sb i pron (23)] (85): *RejPs* 109v [2 r.]; O Páłterzu dobry ludu Izráelłkiego *LubPs* S3, S3, V4 marg, V4v; *BibRadz* *3v; *RejAp* 20, 45v, 91; *RejPos* A5v, 26, 27v, 29v, 37 (33); my iednéy iftoty z nim/ to iest/ z Chrystufem páłterzem náłzym ftawamy łye *BiałKat* 281; *RejPosRozpr* c4v; *CzechRozm* 177v; *SkarJedn* 82 [2 r.], 147, 329; *KochPs* 32; *CzechEp* 299, 329, 330 [3 r.], 332, 360; Owieczki páná Chriřtufowe prawdziwe te łá/ ktore głós Páłtyrzá łwego znáią *NiemObr* 180; *ReszPrz* 104; *ReszList* 153; Krzeřciáńłki ludu/ náwroc się iuz ku Pánu łwemu/ Páłterzowi twoiemu. *ArtKanc* E10v, 117, K9v, K13, P5; *LatHar* 625. Cf »pasterz dusz«, »pasterz owieczek«, »pasterz trzody«, »pasterz wszystkich pasterzow«, »pasterz wszystkich wiernych«.

W połączeniach szeregowych (16): *RejPs* 165v; *RejPos* 124, 124v [3 r.], 141; *CzechRozm* 118v, 193v, 201, 203v; Mamy Chryřtuła iednę głowę/ iednego łprawcę/ iednego gołpodarzá/ iednego páłterzá. *SkarJedn* 56, 41 [2 r.]; *NiemObr* 43; Iezu Káplanie/ Proroku/ Páłterzu/ y Krolu dołkonáły/ zmiłuy się nád n[ami]. *LatHar* 340, 339.

W przeciwstawieniu: »pasterz ... owieczki« (2): Pan iesth sam Bogiem y páłterzem náłzym á mychmy łá ludem wyernym y owyeczłkami yego. *LubPs* V4 marg, S3 marg.

W charakterystycznych połączeniach: *pasterz błogóslawiony, dostojny, łaskawy, miłosierny (miłóściwy) (2), miły, napilniejszy, pokorny, postanowiony, wdzięczny, wielki (4); pasterz ludu izraelskiego; głós pasterza (13), nauka, obietnica, przyczyna, rząd, wola; obietnice o pasterzu; pasterz modli się, okaże się; pasterza czekać (oczekawać) (2), naśladować, słuchać (2), szukać (4); nawroc się (nawrocony) do pasterza (2), uciekać się; odstąpić od pasterza; nawroc się ku pasterzowi (2); opuścić pasterza, postanowić (3), upatrować, wzbudzić; pogardzić pasterzem, postanowić; iść (chodzić) za pasterzem (2); czynić obietnicę o pasterzu.*

Fraza: »pasterz pasie owce« (1): Iestłże by ten páłterz Dawid [utożsamiany z Chrystusem] nie páłł owiec iego: áni by był páłterzem ich *CzechEp* 332.

Wyrażenia: »pasterz dobry (a. (prze)nalepszy); dobroć pasterza« = *pastor bonus PolAnt, Vulg [szyk 14:10] (23;1)*: Modli łie dobry páłtyrz za owieczki łwé *OpecŻyw* 53v, [170]v; *KromRozm III* E6; *LubPs* S3; *Leop* AAA4v; Iamci iest on páłtyrz dobry/ y znam owieczki moie/ á moie tełz mnie znáią. *BibRadz Ioann* 10/14, *3v, *Ioann* 10/11; *Goski* A8; *RejPos* 121 v, 122 [2 r.], 168v marg; *RejPosRozpr* c2; *CzechEp* 329; *ReszList* 144; Pánie Kryłte miły páłterzu naleplzy/ Smiłuy się nád námi *ArtKanc* K14v; *LatHar* 98, 281; *WujNT Ioann* 10 arg, 11, 14, Aaaaa3v [2 r.].

»pasterz dusz [czyich]« = *pastor animarum vestrarum Vulg [szyk 3:1] (4)*: wiele się ich ku práwldziwemu dułz łwoich páłterzowi pánu Ieřufowi chriřtufowi [...] náwrocłło *MurzHist* C; *CzechRozm* 193v; *CzechEp* 324; *WujNT* 1.Petr 2/25.

»główny pasterz« (1): pátrzay [...] coć porucza ten święty Pan á then główny páfterz ítadká tego fwoiego *RejPos* 123.

»jeden (a. jedyny) pasterz« [szyk 24:5] (29): choćya on yedyny pátyrz obecnye známi yeft/ á íam tey trzodźye dobrze íprofta. *KromRozm III* M2v, E6; *BielKron* 82; *RejPos* 122v; *WujJudConf* 116; *CzechRozm* 114, 118v, 177; Będzyecie mieć przy íobie [w walce z Turkami] páfterzá íednego/ Ktory będzie íam bronił ítadeczká fwoiego. *Paprpán* B2; *SkarJedn* 41 [2 r.]; *CzechEp* 324, 331 marg, 332 [2 r.], 351, 360; *SkarKazSej* 684a. Cf »jedna owczarnia i jeden pasterz«.

»pasterz Kościoła krześcijańskiego« (1): Abowiem to íeít tześć y chwałá nienárufzona Syná Bożego/ gdy mu dopuítzamy być nawyííszym przełożonym y páfterzem wśyftkiego kościoła krześcijańkiego *KrowObr* 19.

»nawyzszy pasterz« [szyk 3:1] (4): *KromRozm III* M3; *KrowObr* 186; ták chćiał nawyzszy Páfterz náíz Chryftus Iezus/ áby rząd kościoła íego/ poíufzeńítwem á pokorą kwitnął *SkarJedn* 147; *NiemObr* 157.

»páfterz niebieski« (2): PÁfterzu niebieski Pánie IEzu Kryfte/Weźrzyíz ná nas grzeízne *ArtKanc* K13v; *LatHar* 517.

»pasterz niewidomy« (2): ten tedy íeít w ćiele tym y wtey kościelney íednośćí/ ktory wśytko to troie ma/ to íeít íednego Páná/ á Páfterzá Chryftuía nie widomego/ weípołek z namieltnikiem íego widomym *SkarJedn* 157; *LatHar* 625.

»pasterz owiec(zek), owczarniej, nad owcami« = *pastor ovium Vulg* (8:2:1): Teźćí pan Kryftus yeít pátyrzem nas wífech owyec fwoich *KromRozm III* M2; *LubPs* R5v marg, X2; przíłączy cie s czáfem íwym do wierneho ítadá íwego/ thám gdzie íam będzie wiernym á wiecznym páfterzem oney íwiętey owczarniey fwoiey. *RejPos* 124v, 122v [3 r.], 168v, 299v; *CzechEp* 332; *WujNT Hebr* 13/20.

»prawdziwy (a. prawy) pasterz« [szyk 11:1] (12): *MurzHist* C; Yam yeít prawdziwy páfterz/ gárdlá íwego nye żáíuyę przy owcach moich *GliczKsiąż* D3; *RejAp* 91; *RejPos* A5v, 122, 122v, 124v, *WujJud* 150v; *CzechRozm* 204; *CzechEp* 74, 324; *WujNT* XXXXX4v.

»(na)przedniejszy pasterz« = *princeps pastorum Vulg* [szyk 8:1] (9): A tákowych páfterzow íeít napřednieyízy y nawyííy páfterz P. Kryftus íyn Boży *KrowObr* 4, 4v; A gdy íie da widzic przednieyííy páltherz/ weźmiećie niezwiędliwą koronę chwały. *Leop 1.Petr* 5/4 [przekład tego samego tekstu *KrowObr* 4v, *NiemObr* 43 [2 r.]]; *RejPos* 125; *RejZwierc* 40v; *CzechEp* 324; *NiemObr* 43 [3 r.].

»święty pasterz« (9): Oíwięty á błogoíławiony páfterzu/ íákaż to íeít dobroć twoiá/ íż ty tey błędney á niedbáíey owce íam ízukaíz *RejPos* 168v, 122v [2 r.], 168v [3 r.], 169 [3 r.].

»pasterz trzody, stadka, nad stadkiem« [szyk 3:1] (2:1:1): *RejPos* 123; A gdyż íeden tylko íeít Bog íedenże Pośrzednik miedzy Bogiem á ludźmi Kryftus Iezus/ íedenże wśyftkiey trzody Páfterz *WujJudConf* 116; *CzechRozm* 203v; *ArtKanc* B3v.

»wieczny, nigdy nie umierający, wiekuisty pasterz« (5:1:1): *RejPos* 122v, 124v, 125; Dla tegoíz Papięż nie zowie íię Potomkiem Chryftuíowym/ bo potomek íeít po zmárłym/ á Chryftus íáko pryncypał/ żywy íeít/ wieczny Páfterz náíz *SkarJedn* 82, 82; *KochPs* 32; *CzechEp* 331 marg.

»wierny pasterz« [szyk 15:2] (17): *LubPs* F3 marg, R5v marg; *RejAp* 45v; ábyś [...] wśytko poruczył pod íwiętą wolą á pod kroleítwo íego/ íáko Bogá/ Oycá/ y Páfterzá íwe⁸⁰ wierneho *RejPos* 124, 29v,

121v, 122v [4 r.], 124v [2 r.], 125, 197; A iż też dofyć wczynił wżytkim wybránym fynom y corkam Bożym: gdy zá nie/ iáko wierny Páfterz zá owieczki/ fwe/ zdrowie fwoie położył *CzechRozm* 221, 193v; *CzechEp* 74.

»pasterz wszytkich pasterzow, nad pasterzmi« (1:1): *CzechRozm* 11v; Ma też pan Chríftus ten tytuł w piśmie ś. iż on śam iełt naywyższym Páfterzem/ wżytkich Páfterzow *NiemObr* 157.

»pasterz wszytkich wiernych« (1): *LatHar* 625 cf »pasterz i rządzca«.

»zwirzchni pasterz« (4): Nie vwodźże ich [owieczek] z wiernych páftwiłk ich ktore im zgotował/ á tobie ie im száfować poruczył on zwirzchni Páfterz iego. *RejPos* 123, 123v, 124v, 125.

Szeregi: »pasterz i (a) biskup (nawyzszy)« = *pastor et episcopus Vulg* (2): *RejPosRozpr* c4v; Boście byli iáko owce błędzące: ále teraz ieścieście návroceni do páfterzá y biškupá (*marg*) dozorcę ábo opiekuná. (-) duż wáfzych. *WujNT* 1.Petr 2/25.

»pasterz i dozorca« (2): Lecz iż mu [Chrystusowi] to wżyftko piłmo/ iáko wiernemu Páfterzowi y Dozorcy duż náfzych przyczyta *CzechRozm* 193v; *CzechEp* 324. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»kapłan i pasterz« (1): krzyż fwoy zpokorą nośfá á zapanen [!] Chríftusem prawdziwym kaplanem/ y páfterzem ydą *SeklKat* Q2v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

»krol i (a) pasterz« (3): A thák my wżyfcy chcemyli być w opiece Páná tego/ [...] fżukaimy go iáko krolá á páfterzá fwe⁸⁰ *RejPos* 37, 26; *CzechRozm* 187. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.*]

»pasterz i mistrz« (1): ále ftoiąc fátiecznie przy iedynym Páfterzu náfzym y iedynym też miłtrzu Iezusie Chríftusie głofu iego y náuki raz świątym podáney fłuchamy *CzechEp* 360. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»pasterz a nauczyciel« (1): kthore [słowa] nam opowiedác raczy ten náfz Pan á then zbáwiciel náfz/ iż iedno on iełt páfterz práwy/ á náuczyciel náfz práwy. *RejPos* 122. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

»ociec i pasterz« (1): á wźdi Pan iełt oycem y páfterzem nędznych nas owieczek fwoich. *LubPs* X2 *marg*. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

bibl. »jedna owczarnia i (ani) jeden pasterz; owczarnia i pasterz; jedna owczarnia pod jednym pasterzem« = *unum ovile et unus pastor PolAnt, Vulg* [szyk 9:3] (10;1;1): *Leop* AAA4v; Y drugieć też owce mam kthore nie fą z they obory/ á potrzebá żebych theż y ony przywiodł/ bo głofu mego fłuchác będą/ y będąie iedná owczárnia y ieden pátyrz. *BibRadz Ioann* 10/16, I 86b *marg*, 148v; *RejPos* 122; *CzechRozm* 78, 95v [2 r.]; wżytkie narody ludzkie [...] w iego fię kościele zámknąc/ y ftać fię wżytki iedną owczárnią pod iednym páfterzem miály. *SkarJedn* 25, 41, 332; *WujNT Ioann* 10/16.

»Pan, (a, i) pasterz« [szyk 12:3] (15): *RejAp* 20, 91; iáko Pan náfz páłtherz wierny żadne⁸⁰ nie opuści/ kto fłucha wiernego głofu iego. *RejPos* 121v *marg*; A ty wżzechmogący Pánie á páfterzu náfz/ weźmi nas ná rámioná fwoie/ á ná świątą opiekę fwoię *RejPos* 169v, 122v [2 r.], 123, 123v, 125, 169 (11); *CzechEp* 330; *ArtKanc* E10v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 8 r.*]

»przełożony i pasterz« (1): *KrowObr* 19 cf »pasterz Kościoła krześcijańskiego«.

»pasterz i rządzca« (1): BOże/ któryś ieft páterzem y rządzcą (niewidomym) wŕzytkich wiernych/ rácz miłóściwie weyźrzyć ná łługę twego *LatHar* 625.

»stroż i pasterz« (1): ábyłmy [...] ná żadnego fie [...] namiáftká przeciwniká Chrístuŕowego namniey nie oglądáli: gdyż żywy ieft łtroż y páterz náłz *CzechEp* 330.

»wodz i (a) pasterz« (2): RAcz miły panie [...] fie nam vkazac miłóściwem a laskawem wodzem a páterzem *RejPs* 92; *RejPos* 299v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

a) O bogu pogańskim [czyj] (1) :

W porównaniu (1): Y w on czás kiedy Sáturnus krolował/ nie kto iny/ iedno onże łam bogiem będąc/ był páterzem ták ludzi/ iáko łą dziś ludzie páterzmi bydlá. *GórnDworz* Gg2.

Cf PASTUCHA, PASTURZ

LWil